ZDROJOWY TEATR
ANIMACJI
im.Bogdana Nauki

ZDROJOWY TEATR ANIMACJI
im. Bogdana Nauki

w obiektywie Jacka Kardasiewicza

część druga

Foto: © Jacek Kardasiewicz, 2023

Kopiowanie, przetwarzanie, rozpowszechnianie materiałów
w całości lub w części bez zgody autora jest zabronione

Historia teatru: Małgorzata Nauka

Opis przedstawień: Barbara Markiewicz

Tłumaczenie: Anna Nauka, Translation Cafe

Projekt okładki: Jacek Kardasiewicz

Materiały archiwalne: CBN Polona, Zdrojowy Teatr Animacji, Książnica Karkonoska,
Archiwum Państwowe we Wrocławiu oddział w Jeleniej Górze

Druk i oprawa: TOTEM
DRUK DOSKONALE CYFROWY

ISBN 978-83-969286-0-3 - całość

ISBN 978-83-969286-2-7 - część 2

Trochę historii (1945–1999)

Leśne przygody Tymoteusza Rymcimci

Kropka z Błędem

Rozbójnik Hotzenplotz

Rydygier, mój przyjaciel Wampir

W maju 1945 roku Cieplice objęła sowiecka kuratela. Miasto zostało podzielone na dwie dzielnice – Uzdrowisko i Herrehdorf. Cieplice nie ucierpiały w działaniach wojennych i dopiero po wkroczeniu wojsk sowieckich zostały splądrowane, a kolekcja Schaffgotschów rozproszona i rozkradziona. 1 czerwca1945 roku komendant wojskowy przekazał władzę nad miastem administracji polskiej. Wojciech Tabaka pierwszy starosta powiatu jeleniogórskiego mianował Jana Stengerta burmistrzem Cieplic. Nowa administracja miała zadanie zorganizowania życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego. Przyjęcie repatriantów z Kresów Wschodnich, zabezpieczenie majątku miasta i uzdrowiska było trudnym zadaniem w powojennym chaosie.

W 1946 roku wprowadzono urzędową nazwę Cieplice Śląskie Zdrój i ponownie uruchomiono sanatorium. W latach 1946-1950 przy teatrze powstał amatorski zespół teatralny, rekrutujący się z pracowników uzdrowiska. Artyści przygotowywali widowiska teatralne, wodewile, patriotyczne śpiewogry z wielkim powodzeniem pokazywane publiczności uzdrowiskowej. Powstała amatorska orkiestra uzdrowiskowa licząca około 25 muzyków. Założono również żeński zespół wokalny. W teatrze odbywały się spektakle, koncerty muzyki uzdrowiskowej, jak również akademie patriotyczne z udziałem uzdrowiskowych artystów. Pod koniec lat pięćdziesiątych powstał dziecięcy zespół teatralny składający się głównie z dzieci pracowników uzdrowiska. Spektakle, np. „Kot w butach" były również prezentowane w Teatrze Zdrojowym. Kostiumy dekoracje i rekwizyty były finansowane ze środków uzdrowiska. Niestety od dziesięcioleci nie remontowany budynek teatru, popadł w ruinę. Nieszczelne pokrycie dachowe spowodowało dewastację wnętrza obiektu. Zniszczeniu uległa podłoga w foyer, stolarka okienna i drzwiowa oraz balkony. Konstrukcja dachu nad sceną wymagała zabezpieczenia, a teatr został pozbawiony wyposażenia. W latach 1961-1965 szczęśliwie dla teatru postanowiono przeprowadzić remont. Dokonano naprawy konstrukcji dachu, wykonano nowe okna, wentylację i centralne ogrzewanie.

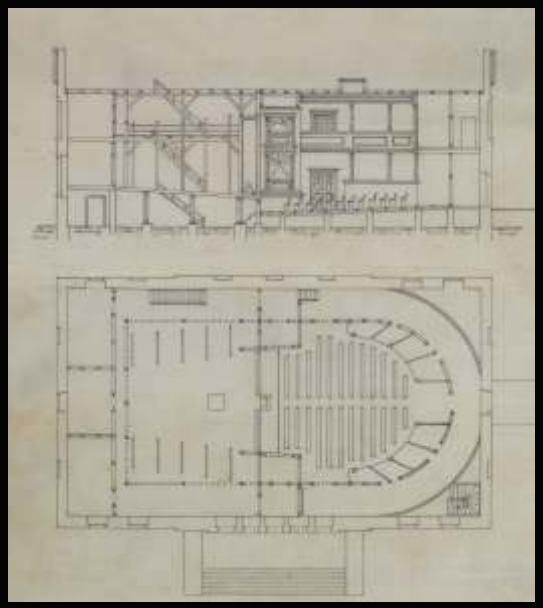

W tym czasie do Cieplic przyjechał Stanisław Brodziak, wydelegowany przez Generalnego Konserwatora Zabytków, pochodzący ze Lwowa malarz abstrakcjonista, z zadaniem przeprowadzenia niezbędnych prac renowacyjnych w uzdrowisku. W budynku teatru zaprojektował kinkiety oraz żyrandol nad widownią, wykonane z ceramiki we Włocławku. Wykonał również konserwację malowidła na plafonie. Płyciny balustrad i ściany foyer ozdobił współczesnym malarstwem. Zmieniona została kolorystyka teatru. 18 listopada 1965 roku teatr został wpisany do rejestru zabytków województwa wrocławskiego jako Teatr - Park Zdrojowy, Cieplice Śląskie Zdrój. W uzasadnieniu napisano: teatr zbudowany w XIX wieku jest zabytkiem klasycystycznym architektury świeckiej na Śląsku.

Życie kulturalne w uzdrowisku było wypełnione spektaklami teatralnym, recitalami i pogadankami, cyklicznie odbywały się koncerty orkiestry

uzdrowiskowej i zespołu wokalnego Rady Zakładowej Uzdrowiska pod hasłem „Leczymy humorem, muzyką i piosenką”. W Teatrze Zdrojowym regularnie występowała Jeleniogórska Orkiestra Symfoniczna pod dyrekcją Stefana Strahla. W latach 1967 – 1974 raz w tygodniu w cieplickim teatrze grane były spektakle Państwowego Teatru Dolnośląskiego z Jeleniej Góry. W 1976 roku, w związku z utworzeniem województwa, miasto Cieplice Śląskie Zdrój zostało włączone do Jeleniej Góry. W wyniku reorganizacji powstało przedsiębiorstwo PP Uzdrowiska Jeleniogórskie, w skład których weszły Uzdrowiska Cieplice, Świeradów i Czerniawa. W 1977 roku, według Wojewódzkiego Informatora Kulturalnego, w cieplickim teatrze odbyła się premiera Jeleniogórskiego Teatru Animacji pod tytułem „Sześć małych pingwinów”. W 1979 roku na scenie Teatru Zdrojowego odbywały się spektakle w ramach X Spotkań Teatralnych, jednej z najstarszych, niezwykle prestiżowych imprez Jeleniej Góry.

Życie kulturalno – rozrywkowe uzdrowiska skupiało się wokół Teatru Zdrojowego i Kawiarni Zdrojowej. Udział w organizowanych imprezach traktowano jako jeden z elementów kuracji - miło i kulturalnie spędzony czas miał poprawić samopoczucie kuracjuszy, a w efekcie przyspieszyć powrót do zdrowia. Jednak koszty utrzymania teatru, kawiarni oraz pracowników były dla finansów Uzdrowiska Cieplice ogromnym obciążeniem. Miały również bezpośredni wpływ na ceny świadczonych usług związanych z leczeniem. Nowe realia gospodarcze po 1989 roku zmusiły Uzdrowisko Cieplice do szukania oszczędności i racjonalnego gospodarowania posiadanym majątkiem. Teatr i kawiarnia nie przynoszące zysku, z perspektywą ogromnych wydatków na niezbędne remonty, stawały się balastem trudnym do udźwignięcia. W ramach przemian gospodarczych polskie uzdrowiska zostały przekształcone w spółki skarbu państwa i zaczęły funkcjonować w warunkach gospodarki rynkowej.

W 1990 roku rozpoczął się proces prywatyzacji majątku Uzdrowiska Cieplice. Konkurencja na rynku usług balneologicznych spowodowała konieczność wyraźnego podwyższenia jakości usług. Remontu wymagała baza hotelowa, ale przede wszystkim należało zmodernizować Zakład Przyrodoleczniczy, gdzie wykonywane były zabiegi. Próbowano ratować trudną sytuację finansową redukcjami etatów, co z kolei wywoływało protesty związków zawodowych. Dla Teatru Zdrojowego to był trudny okres. Jako obiekt nie przynoszący zysków i nie związany bezpośrednio z funkcją leczniczą uzdrowiska, nie remontowany od 1965 roku, kolejny już raz popadał w ruinę. Momentem przełomowym okazał się rok 1999. Spółka Uzdrowisko Cieplice przekazała Teatr Zdrojowy, Kawiarnię Zdrojową oraz Muszlę Koncertową w dzierżawę na 10 lat Jeleniogórskiemu Teatrowi Animacji.

In May 1945, the town of Cieplice came under Soviet administration, marking the onset of significant changes. The town was divided into two districts, Spa and Herrehdorf. Cieplice had been spared from the ravages of war, but it was only after the arrival of Soviet forces that it experienced plunder, with the valuable Schaffgotsch collection dispersed and pilfered. On June 1, 1945, the military commander transferred governance of the town to the Polish administration. Wojciech Tabaka, the inaugural district governor of Jelenia Góra, appointed Jan Stengert as the mayor of Cieplice. The newfound administration confronted the daunting challenge of reorganizing various facets of life-social, economic, and cultural. Amidst the chaos of the post-war era, tasks included accommodating repatriates from the Eastern Borderlands and securing the assets of the town and the spa.

In 1946 the town was official renames as "Cieplice Śląskie Zdrój," that coincided with the reopening of the spa. During the years 1946-1950, a development occurred with the emergence of an amateur theatre ensemble closely tied to the spa. This ensemble comprised individuals employed within the spa establishment. The artists prepared theatrical performances, vaudevilles, and patriotic plays, which were highly successful among the spa audience. An amateur spa orchestra came into existence, boasting approximately 25 musicians. Concurrently, a female vocal ensemble was established. The spa theatre hosted performances, concerts of spa music, as well as patriotic events with the participation of spa artists. Toward the latter half of the 1950s, a notable development materialized in the form of a children's theatre group, predominantly composed of the children of spa employees. This led to the presentation of productions such as "Puss in Boots" within the esteemed confines of the Spa Theatre. Notably, funding for costumes, stage designs, and props was provided by the spa. Regrettably, the theatre building had suffered from decades of neglect, a situation exacerbated by a deteriorating roof. This structural issue precipitated significant interior damage. The foyer floor, window and door joinery, and balconies had all succumbed to this deterioration. Furthermore, the theatre was bereft of necessary equipment. Fortunately, between 1961 and 1965, concerted efforts were undertaken to address these issues. This encom-passed roof repairs, the installation of new windows, the introduction of modern ventilation systems, and the implementation of central heating.

During this time, Stanisław Brodziak, delegated by the General Conservator of Monuments and originally from Lwów, an abstract painter, came to Cieplice with the task of carrying out necessary renovation work at the spa. In the theatre building, he designed sconces and a chandelier above the audience area, made of ceramics from Włocławek. He also carried out the conservation of the ceiling painting. Balustrade landings and foyer walls were decorated with contemporary paintings. The theatre's colour scheme was changed. On November 18, 1965, the theatre was registered as a monument of the Lower Silesian Voivodeship, under the name "Teatr - Park Zdrojowy, Cieplice Śląskie Zdrój." The justification stated: "The theatre, built in the 19th century, is a monument of secular classicist architecture in Silesia.

Cultural life in the spa was filled with theatre performances, recitals, and lectures. Regular concerts of the spa orchestra and the vocal ensemble of the Works Council of the Spa, under the slogan 'We Heal with Humour, Music, and Song,' took place at the Spa Theatre. The Jelenia Góra Symphony Orchestra, conducted by Stefan Strahl, regularly performed at the Spa Theatre. From 1967 to 1974, the State Theatre of Lower Silesia from Jelenia Góra staged plays at the Cieplice theatre once a week. In 1976, in connection with the establishment of a new voivodeship, the city of Cieplice Śląskie Zdrój was incorporated into Jelenia Góra. As a result of the reorganization, the company “PP Uzdrowiska Jeleniogórskie” was established, which included the Cieplice, Świeradów, and Czerniawa spas. In 1977, the Cieplice theatre became the stage for the premiere of the Jelenia Góra Animation Theatre's production titled 'Six Little Penguins,' as reported by the Provincial Cultural Informer. Notably, in 1979, the Spa Theatre assumed a prominent role as it hosted performances as part of the 10th Theatrical Meetings, one of Jelenia Góra's oldest and most prestigious cultural events.

The spa's cultural and recreational life gravitated around the Spa Theatre and the Spa Café, with participation in these events deemed integral to the curative experience. These activities were designed to elevate the well-being of spa patrons and expedite their convalescence. Nevertheless, the associated costs of maintaining the theatre, café, and staffing proved to be a substantial fiscal burden for the Cieplice Spa. Furthermore, these costs exerted a direct influence on the pricing structure for therapeutic services. The new economic realities post-1989 compelled the Cieplice Spa to undertake measures aimed at cost reduction and the judicious management of its assets. The theatre and café, not generating profits and with the prospect of significant expenses for necessary renovations, became a burdensome load difficult to bear. As part of the economic changes, Polish spas were transformed into state-owned companies and began to operate in a market economy.

In 1990, the privatization process of the Cieplice Spa's assets began. Competition in the balneological services market required a significant increase in service quality. The hotel infrastructure needed renovation, but above all, the Natural Healing Centre, where treatments were performed, needed modernization. Attempts were made to address the difficult financial situation through job reductions, which, in turn, led to union protests. It was a challenging period for the Spa Theatre. As a facility that did not generate profits and was not directly related to the spa's medical function, and which had not been renovated since 1965, it fell into disrepair once again. The year 1999 proved to be a turning point. The company “Uzdrowisko Cieplice” leased the Spa Theatre, Spa Café, and Concert Shell to the Jelenia Góra Animation Theatre for a period of 10 years.

Im Mai 1945 kamen Cieplice unter sowjetische Vorherrschaft. Die Stadt wurde in zwei Stadtteile unterteilt – Kurort und Herrendorf. Während des Krieges wurde die Stadt nicht beschädigt. Sie wurde erst nach dem Einmarsch der sowjetischen Armee geplündert und die Sammlung der Familie Schaffgotsch wurde zerstreut und gestohlen. Am 1. Juni 1945 übergab der Militärkommandant die Kontrolle über die Stadt an die polnische Verwaltung. Wojciech Tabaka, der erste Landrat des Kreises Jelenia Góra ernannte Jan Stengert zum Bürgermeister von Cieplice. Die neue Verwaltung hatte die Aufgabe, das soziale, wirtschaftliche und kulturelle Leben zu organisieren. In den Wirren der Nachkriegszeit erwiesen sich die Annahme der Heimkehrer aus dem Grenzland in Ostpolen sowie die Sicherung des Vermögens der Stadt und des Kurortes als schwierige Aufgaben.

1946 wurde der offizielle Name der Stadt Cieplice Śląskie Zdrój eingeführt und das Sanatorium wieder eröffnet. Zwischen 1946 und 1950 entstand am Theater eine Amateurtheatergruppe, die aus den Angestellten des Kurortes bestand. Die Künstler bereiteten Theateraufführungen, Vaudevilles und patriotische Singspiele, die dem Kurpublikum mit großem Erfolg präsentiert wurden. Es entstand ein Amateur-Kurorchester mit etwa 25 Musikern. Auch ein weibliches Vokalensemble wurde ins Leben gerufen. Im Theater fanden Theaterstücke, Kurkonzerte und patriotische Akademien mit Künstlern aus dem Kurort statt. Ende der 1950er entstand eine Kindertheatertruppe, die sich hauptsächlich aus Kindern von Kurgästen zusammensetzte. Im Kurtheater führte man auch Theaterstücke wie „Der gestiefelte Kater“ auf. Die Kostüme, Dekorationen und Requisiten wurden vom Kurort finanziert. Bedauerlicherweise ist das seit Jahrzehnten nicht mehr renovierte Theatergebäude baufällig geworden. Ein undichtes Dach führte zur Verwüstung des Gebäudeinneren. Der Fußboden im Foyer, die Fenster- und Türrahmen sowie die Balkone wurden zerstört. Die Dachkonstruktion über der Bühne musste gesichert werden, und man entfernte die Ausstattung aus dem Theater. Zum Glück für das Theater fiel zwischen 1961 und 1965 die Entscheidung über eine Renovierung. Es wurden Reparaturen am Dachstuhl durchgeführt, neue Fenster eingesetzt sowie Lüftung und Zentralheizung montiert.

Zu dieser Zeit kam Stanisław Brodziak nach Cieplice. Dieser aus Lwów stammende abstrakte Maler wurde vom Generaldenkmalpfleger entsandt, um die notwendigen Renovierungsarbeiten im Kurort durchzuführen. Für das Theatergebäude entwarf er Wandleuchter und einen Kronleuchter über dem Zuschauerraum, die aus Keramik aus Włocławek gefertigt wurden. Brodziak hat auch das Deckengemälde restauriert. Er dekorierte die Füllungen der Balustraden und die Wände des Foyers mit zeitgenössischen Gemälden. Auch das Farbschema des Theaters wurde geändert. Am 18. November 1965 wurde das Theater in das Register der Denkmäler der Woiwodschaft Wrocław als Theater – Kurpark, Cieplice Śląskie Zdrój eingetragen. In der Begründung heißt es, dass das im 19. Jahrhundert erbaute Theater ein klassizistisches Denkmal der Profanarchitektur in Schlesien ist.

Das kulturelle Leben im Kurort war von Theateraufführungen, Vorträgen, Solistenkonzerten und Vorträgen geprägt. Die Konzerte des Kurorchesters und des Vokalensembles des Kurbetriebsrats fanden unter dem Motto „Mit Humor, Musik und Gesang heilen“ regelmäßig statt. Im Kurtheater trat regelmäßig das Symphonieorchester von Jelenia Góra unter der Leitung von Stefan Strahl auf. Von 1967 bis 1974 wurden im Theater von Cieplice einmal wöchentlich Spektakel des Niederschlesischen Staatstheaters aus Jelenia Góra aufgeführt. 1976 wurde, im Zusammenhang mit

der Gründung der Woiwodschaft, die Stadt Cieplice Śląskie Zdrój nach Jelenia Góra eingemeindet. Infolge dieser Umstrukturierung entstand das Unternehmen „PP Uzdrowiska Jeleniogórskie“, das die Kurorte Cieplice, Świeradów und Czerniawa umfasste. Laut der Zeitschrift „Wojewódzki Informator Kulturalny“ fand 1977 die Uraufführung der Produktion des Animationstheaters von Jelenia Góra „Sechs kleine Pinguine“ im Theater von Cieplice statt. 1979 fanden auf der Bühne des Kurtheaters Aufführungen im Rahmend prestigeträchtigsten Veranstaltungen von Jelenia Góra.

PAŃSTWOWY TEATR DOLNO-ŚLĄSKI
W JELENIEJ GÓRZE

PREMIERA! PREMIERA!

Sala Teatru Zdrojowego w Cieplicach

środa 17 i czwartek 18 października 1951 r.

DWA TYGODNIE
w „RAJU”

Kierownictwo literackie: EDWARD KOZIKOWSKI

Dekoracje: TADEUSZ KAIKOWSKI

Das kulturelle und unterhaltsame Leben des Kurortes konzentrierte sich um das Kurtheater und das Kurcafé. Die Teilnahme an den organisierten Veranstaltungen wurde als eines der Elemente der Kur behandelt – eine schöne und kulturell verbrachte Zeit sollte das Wohlbefinden der Kurgäste verbessern und damit ihre Genesung beschleunigen. Die Unterhaltungskosten des Theaters, des Cafés und des Personals erwiesen sich jedoch als eine enorme Belastung für die Finanzen des Kurortes Cieplice. Sie wirkten sich auch direkt auf die Preise für die angebotenen Behandlungsleistungen aus. Nach 1989 zwang sie neue wirtschaftliche Realität den Kurort Cieplice nach Einsparungen zu suchen und das Vermögen auf eine rationelle Weise zu verwalten. Angesichts enormer Ausgaben für die notwendigen Renovierungen wurden das Theater und das Café, die keinen Gewinn brachten, zu einem schwer zu tragenden Ballast. Im Zuge der wirtschaftlichen Veränderungen wurden die polnischen Kurorte in das staatliche Unternehmen umgewandelt und begannen unter markt-wirtschaftlichen Bedingungen zu funktionieren.

1990 begann der Prozess der Privatisierung des Vermögens des Kurortes Cieplice. Der Wettbewerb auf dem Markt für balneologische Dienstleistungen erforderte eine deutliche Steigerung der Qualität der Dienstleistungen. Das Hotel musste renoviert werden, aber vor allem das Zentrum für Naturmedizin, in dem die Behandlungen durchgeführt wurden, musste modernisiert werden. Man versuchte, die schwierige finanzielle Situation mit einem Stellenabbau zu retten, was wiederum Proteste der Gewerkschaften auslöste. Es war eine schwierige Zeit für das Kurtheater. Es war eine Einrichtung, die kein Gewinn brachte und nicht direkt mit der therapeutischen Funktion des Kurbads in Verbindung stand. Seit 1965 wurde das Theater nicht mehr renoviert und verfiel ein weiteres Mal. Der Durchbruch kam im Jahr 1999, als die Gesellschaft „Uzdrowisko Cieplice“ das Kurtheater, das Kurcafé und die Konzertmuschel für 10 Jahre an das Animationstheater Jelenia Góra verpachtete.